

Pártok a globális politikai arénában

Az Európai Parlament frakcióiban a hazánkban elterjedt ideológiai kategóriáknak egészen más jelentésük van

■ POKOL BÉLA

A magyar politikai pártok a 80-as évek végétől a hazai politikai színtér keretei között alakultak. Az elmúlt másfél évtizedben aztán a sokpólusú, több dichotómia (keresztény/ateista, liberális/konzervatív, nemzeti/kozmozopolita, történelmi pártok/állampárti utódpart stb.) mentén tagozódó sokpártrendszerből fokozatosan egy bal/jobb elnevezés szerint a köztudatba rögzítődött két táborból álló politikai tér jött létre, még ha a pártok szintjén e két szemben álló tábor belülről több összetevőre is bomlott. Végül a 2002-es parlamenti választás óta a két politikai tábor a két nagy szemben álló pártra szűkült le, alig néhány százaléknyi szavazatot hagyva a még létező többieknek. A Fidesz politikai tábora a nemzeti közösségi szerveződés prioritásait emeli középpontba a globalizálódó világban, és konzervatív-jobboldali jelzőket vállalva alakítja programját, illetve nyilvános önképét, míg a szocialisták a baloldaliság jelszava alatt jelenítik meg önmagukat. Fontos még, hogy a hazai politikai térben e pártok azonosításához, markáns körvonalaikhoz kevésbé az egyes politikai táborok tartalmi törekvései és céljai a fontosak, hanem a szemben álló táboroktól való eltérés napi rendszerességgel történő demonstrálása, és ez a jellemző különösen megerősödött azáltal, hogy az utóbbi években már nem több, egymással közel azonos, hanem csak a két nagy meghatározó erő egymást felváltó ereje jött létre.

Mindez alaposan megváltozott az elmúlt hónapok óta az Európai Unióban, noha a keretek alapvető megváltozása csak hosszabb idő alatt tudatosul majd a napi politikai élet szintjén. Mostantól kezdve a magyar társadalom életét kevésbé a hazai politikai küzdelmek eredményeképpen létrejövő országgyűlési többség és ennek kormánya fogja meghatározni, hanem sokkal inkább az unió egészének szintjén végbemenő nagy politikai tömörülések erőviszonyai és ennek változásai. A nyári európai parlamenti választások és az e körüli viták részben már ennek előszelét jelentették. (Zárójelben megjegyezve csak azért részben, mert a két politikai tábor szembenállása a belpolitikai összecsapást tette e választás középpontjába is, ami persze érthető az itthoni politikai tér uniós dimenziójának jelenlegi kiépületlensége miatt.) A magyar pártoknak az uniós akaratképzésbe és az uniós szintű politikai küzdelmekbe való bekapcsolódásához szükségszerűen be kell tagozódnia az ezen a szinten létrejövő politikai táborok valamelyikébe – és ez meg is indult már –, ám ez a jövőben egy sor olyan kérdés megbotlygatásához vezet, amit a hazai politikai színtéren évekig félre lehetett tolni. A baloldali, szocialista, konzervatív és jobboldali jelzők felvállalása, illetve egy-egy párt ezek valamelyikével azonosítása csak másodlagos fontosságú volt a hazai politikai arénában ahhoz képest, hogy a másiktól való eltérés valamiképpen nyilvánvaló legyen. Az EU globális politikai arénájában azonban a hasonzorú megvalósulása és a velük egy politikai táborba tömörülés már nagyobb tartalmi egyezést kíván meg. Nézzük meg az egyes pártjaink így felmerülő identitási dilemmáit a számukra most felmerült globális politikai térben.

A szocialisták elnevezése és ebből következő baloldalisága csak a múlta való visszatekintésből eredt, a létező szocializmus állampárti utódjellegeből. Ennek elvi alapja csak az lehet, hogy egy szocializmusból jövő párt, még ha egypártjellegeből többpártrendszerbe kerül is át, csak szocialista párt lehet. Tartalmilag persze az történt, hogy az állampárt legfelső és megyei szintű apparátusa tagjainak egy része és a körükbe tartozó bizalmi gazdasági vezetők a privatizáció során egyrészt megszerezték maguknak a volt állami tulajdont, másrészt a külföld felé végbement privatizáció során – a jutányos privatizáció segítése fejében – vezető pozíciókat kaptak a külföldi cégek által megszerzett vállalatokban és szervezetekben. Így a szocialisták fő bázisát ténylegesen nálunk – és az összes volt szovjet blokkbeli

hogy a nyilvánvalóan nemzetközi jogsértő, olajérdekéért, fegyverlobbi érdekéért és egyes izraeli vezető körök ösztönzésére meginduló Irak elleni háborúban az EU tagállamai közül a jobboldali-konzervatív besorolású Aznar-kormány Spanyolországa, az ugyanilyen Berlusconi Olaszországa sorakozott fel Amerika mellé, a legszorosabban, és Németországban a szocialisták kormánya mondott nemet az USA-nak és az angoloknak a háború támogatására, és őket a jobboldali CDU-CSU támatta ezért. De emellett is, a nemzeti szerveződést a legerősebben felszámolni törekvő amerikai-angol pénzülgarchia felé sokszor nyitottabbak a jobboldali-konzervatív nyugat-európai pártok, mint a szociáldemokraták, kivétel persze itt az angol Munkáspárt, amely már az 1950-es évektől betagolódásra került a

angol-amerikai körök által a második világháború után szervezett Európai Mozgalom francia csoportjának elnöke volt az 1950-es évektől, de maga Valéry Giscard d'Estaing és liberális pártja is ebben az irányban volt elhelyezhető a francia politikai életben. Szemben a valóban nemzeti szerveződést védő gaulleista politikai erővel, ő mindig is a föderális Európa híve volt, és az elmúlt évben az európai alkotmány tervezetének általa megfogalmazott első verziója még az EU lehetséges elnevezésére az Európai Egyesült Államok nevet és a föderális szerkezet nyílt kimondását is tartalmazta. Ilyen információkat ismerve sajátságos érzés volt látni a nálunk rendezett néppárti összejövetelen a Fidesz vezetői mellett a televíziós közvetítésekben.

Egy további fontos összefüggés a nemzeti önszerveződést a globális uralmi rend keretei között védő Fidesz és MDF globális politikai arénában védő tevékenységéhez, hogy az 1980-as évektől domináló helyzetbe került a nyugati világban – ahova mi is bekapcsolódtunk 1989 után – az angol-amerikai pénzülgarchia államhatárokon túlnyúló piaci társadalomszervezése, és az egyes nemzetállami kereteken belüli tőkés csoportok csak ezeknek alárendelten és ezekkel szemben tudnak működni. Ebből következően az a helyzet állt elő, hogy a nemzeti szerveződést védő nemzeti jobboldali és a tőkés csoportok ellen küzdő baloldali lényegében ugyanazok ellen a globális tőkés csoportokkal áll szemben. Csak az egyik mint dolgozókat védi ugyanazt, amit a másik mint nemzeti közösséget. Ezért például egyáltalán nem véletlen, hogy a hazai egészségügy privatizálása ellen – amelyet a globális tőkének a hazai gyógyszeriparban már hegemon pozíciókat szerzett nagy cégei kapnának meg – a Fidesz és a baloldali Munkáspárt egyszerre küzd, és a szocialisták népi baloldalához tartozó értelmiségi holdudvar is ugyanúgy szemben áll vele, mint a nemzeti-polgári oldal. Ez persze gondot jelent olyan baloldali értelmiségiek számára, akik viszolyognak a nemzeti szerveződéstől, mint például Krausz Tamás, aki egy közelmúltbeli cikkében egyik oldalról éppúgy támadta a globális tőkés csoportok privatizációját, mint bármely jobboldali értelmiségiként jegyzett közíró, míg másik oldalról a nemzeti jobboldal „rasszistáitól” igyekezett elhatárolódni. De sokszor a baloldali Eörsi István nemzetellenes undorát kimutató cikkeiben is érezni ezt az ambivalenciát, vagy akár Tamás Gáspár Miklós írásában, aki sajátos módon úgy lett a globális tőkés csoportokat támadó ATTAC hazai alelnöke, hogy közben írásában folyamatosan inkább a nemzeti szintű tőkés csoportokkal van baja, és egyben a globális tőke szimbólumaként is megjelenő Soros György alapítványának életműdíja és sok-sok további címen finanszírozottja.

Identitási problémái lesznek tehát a magyar pártoknak a globális politikai arénában, és jó, ha erre minél hamarabb felkészülnek. A jobboldali, konzervatív, baloldali, szocialista jelzők ottani és hazai használata tartalmilag egyáltalán nem ugyanazt jelentik.

A szerző egyetemi tanár

országban – a nagytőkés csoportok jelentik, még ha értelmiségi holdudvaruk és szakszervezeti körök egy része ösztönöz is a nagytőkés csoportokkal szemben álló tömegek szociálpolitikai támogatásáért. Az ilyen szocialista pártok bekapcsolódása a nyugati szocialista pártok közé egyáltalán nem magától értetődő, noha az elmúlt harminc évben a nyugati szociáldemokrata pártok egy része is ott hagyta a baloldali érték és célok jó részét, és a nagytőkés csoportok szemszögéből szemlélik a társadalmi tennivalókat. Ám a nyugati szociáldemokrata pártok döntően mégsem a nagytőke pártjai, és szemben állnak a jóléti szociálpolitikai hálót leépíteni törekvő és főként az amerikai-angol tőkés körökből kiinduló változtatásokkal. A magyar szocialistáknak bekapcsolódni ebbe – a neoliberális piacossítást lelkesen felvállaló mai vezetésükkel – hosszabb távon csak nagy feszültségekkel lehetséges, különösen, ha sikerrel járnak az olyan törekvések, mint a Schröder-féle német szociáldemokratáktól leszakadni kívánó baloldali csoportok célkitűzései a neoliberális politikától való eltávolodásra.

De gondban lesz a Fidesz is – és ha életben marad, akkor nem különben az MDF is – a jobboldali-konzervatív uniós szintű politikai táborral. Talán már az is elgondolkodtató volt a hazai jobboldali politikások és értelmiségiek számára,

globális erők külső köreiből, és Tony Blairrel végleg megszűnt e párt minden szembenállása a globális pénzülgarchiával.

Hogy milyen feszültségek várhatók az Európai Parlamentben a Fidesz és az MDF képviselőire, azt jelezheti az is, hogy Elmar Brok, a két magyar pártnak is helyt adó néppárti frakció egyik vezetője az idén tavasszal egy határozattervezetet terjesztett az EP elé, amely kimondja, hogy az EU és az USA közös piacba foglaló szervezetét 2015-ig meg kell teremteni. A nemzetállami lét megszüntetésének ez az EU-n túlmutató, teljesebb módja az angol-amerikai pénzülgarchia és politikuscsoportjaik régi törekvése, és mint Euroatlanti Unió már az 1940-es évek végétől kidolgozott tervezetek léteztek róla. Mindenesetre ez a törekvés a lehető legtávolabb esik a magyarság egészének megtartásán és a nemzeti szerveződés, illetve a hazai tőkés csoportok erősítésén munkálkodó Fidesz politikai céljain, és a kettőt együtt támogatni hosszabb távon nem lehet.

De ugyanezt a problémát jelzi a Európai Néppárt egyes politikai erőinek nyitottságában a globális pénzülgarchia felé Giscard d'Estaing és körének szerepe. A volt francia államfő családjáa hagyományosan a francia tőkés csoportokon belül a leginkább atlanticista beállítottságú irányzatot jelenti. Apja, Edmond Giscard d'Estaing az